

שאלה: באחת השבתות לפני חג פסח, אחרי סיום קריאת פרשת השבוע קוראים למפטיר את פרשת פרה אדומה (במדבר יט). מה הקשר בין זה לפסח? מה המשמעות הרעיונית?

תשובה: בזמן שהיה לנו בית המקדש, היה מצוה על כל אחד ואחד לעלות לירושלים ולהקריב קרבן פסח. בעוד כמה ימים נרחיב על מה החשיבות של הקרבת קרבן פסח. אבל יש הלכה שאסור לאדם טמא להכנס למקדש וגם אסור לו לאכול מהקרבת פסח. כיון שהמצוה היא שכל אדם בישראל יאכל לכל הפחות כזית מבשר קרבן פסח, צריכים להקפיד שיהיו כולם טהורים.

מה היא ה"טומאה"? באר לנו הרב שמשון רפאל הירש על ויקרא (ד, סוף פסוק יב) וכן בדבריו על במדבר (יט, יג) שהאדם צריך להיות בן-חורין במעשיו, לא כפוי ע"י שום גורם חיצוני. יש כאן ויכוח מאז ומעולם, האם האדם אסיר ליצריו, וגם כפוי ע"י החברה, ונאלץ לעשות מה שהטבע החומרי דורש ממנו? או האם השקל ישרור עליו, ינהג בהגיון, יתגבר על יצריו השפלים ויעשה את הנכון והאמת?

כאשר האדם רואה גוף אדם אחר שמת, או נבלת בהמה שמתה, בא לו מחשבה מוטעית כי הנה האדם נופל שְדוּד תחת הטבע האלים. הוא הפסיד חייו ואין לו ברירה. מלת "טומאה" באה מלשון "אטימות", סגירה. כביכול אין לו לאדם יכולת לנווט דרכו. אין לו בחירה חופשית באמת. הוא נאלץ לעשות מה שהטבע גוזר עליו.

וכל זה אינו נכון. האדם הוא דומה לאל ית"ש במה שהאדם בוחר את דרכו. האדם יכול לעלות, אם ישתמש בשכלו, ויכול גם להדרדר אם יתן לגופו לשלוט עליו. לכן התורה ציותה להביא "פרה אדומה". בחרה בסמל של פרה כיון שהיא רק גוף, ללא תבונה אנושית. היא עוצמתית ובעלת משקל, אבל ללא דעת. והיא אדומה, להורות על כעס ונקמנות, להורות על תוקפנות. אחרי שחיטתה שורפים אנו בהמה זו עד שתהיה אפר. והכהן המנהל את הטכס לוקח חתיכה מעץ ארז [הגבוה שבאילנות, ללמד לאדם הנטמא שלא יתגאה, שלא יתרברב במחשבתו המוטעית] וגם לוקחים אזוב [עשב קטן ונמוך, ללמד ששיגי ענוה] וגם חוט אדום, שני תולעת [ללמד שיסתלק האדם ממדת כעסו על מצבו האנושי]. ולוקחים "מים חיים", מים ממעין שאינו פוסק, כי יש לו משאבים תת-קרקעיים. ומזים קצת מהמים מעורבים באפר, על מי שנגע באדם מת, או נגע בכלי שנגע במת, או שהיה תחת גג אחד עם המת, והושפע שלילית מראייתו.

וצריכים לספור שבעה ימים, שהם מחזור הזמן הטבעי. מזים עליו ביום השלישי וגם ביום השביעי, גם לכך יש משמעות סמלית חשובה.

נסיים בדברי הרב הירש:

"כל הנוגע במת בנפש האדם אשר ימות" זו לשונו: "היא נפש האדם שסופו למות, האדם שהוא בן תמותה... הרואה את חוסר החירות הגופנית המתגלה בעצם המוות, עלול להעביר את [מושג] חוסר החירות גם למהותו הנפשית של האדם, שהרי הנפש קשורה עם הגוף. ובכך ישלול את החירות מן האדם גם בעודו בחיים חייתו". עכ"ל.

לכן פעולה זו של שריפת הפרה מחנכת שיעלה האדם מעל מחשבה מוטעית זו. וגם זה כל ענינו של חג פסח שהוא חירות. חירות מבני אדם המשעבדים בנו (כמו פרעה, וממשיכי דרכו בכל דור ודור) וחירות מההליכה אחרי יצר הרע, ע"י שמקבלים עלינו ללכת אחרי ה', כמו שכתוב:
הַלֹּחֶם וְהַקֶּרֶם בְּאֶזְנֵי יְרוּשָׁלַם לְאֹמֶר כֹּה אָמַר ה': זְכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ אֲהַבֵּת
כְּלוּלוֹתֶיךָ, לְכַתֵּךְ אַחֲרַי בְּמִדְבָר בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה: (ירמיה ב, ב).

הלכו ישראל אחרי משה רבינו אל המדבר באמונה פשוטה, ללא אמצעי מזון או מים, ללא הגנה מקרני השמש, ללא תכנון איך יתקיימו שם חצי מליון אנשים לבד מנשים וטף. החליטו זאת מתוך רצונם החופשי.

זזהו הקשר בין קריאת פרשת פרה לבין חג פסח המתקרב ובא.